

Anàlisi de la despesa turística per temporades

Autors: Catalina Garí Fiol, Alejandro Godoy Moyá i Miquel Quetglas Oliver

RESUM:

L'allargament de la temporada turística és un puntal clau per millorar la competitivitat de les empreses balears, com també per a la protecció social dels treballadors lligats als turisme. Els dos darrers anys s'observa un increment del pes de la temporada mitjana en el context d'un increment global de turistes i de despesa. En aquest focus s'analitzen els perfils sociodemogràfics dels turistes i la seva despesa quan es comparen les temporades alta, mitjana i baixa. En termes de despesa diària s'observa en la temporada alta una despesa un 9,2% superior a la de la temporada mitjana i un 25,2% superior a la de la temporada baixa.

INTRODUCCIÓ

Tradicionalment, la temporada alta ha estat a les Illes Balears la més intensa quant al nombre de visitants i a la despesa turística i dona lloc a una forta estacionalitat. En la mesura que el període d'activitat pot ser insuficient, l'estacionalitat pot afectar la competitivitat de les empreses i dificulta la protecció dels treballadors de l'àmbit turístic, especialment dels treballadors fixos discontinus. Tanmateix, en els darrers dos anys s'ha observat un canvi de tendència, amb un augment del pes del nombre de turistes i de la despesa total, a favor de la temporada mitjana.

L'objectiu d'aquest FOCUS és mostrar les diferències que hi ha entre les temporades turístiques a l'arxipèlag balear, centrant-se d'una banda en les diferències en la despesa turística i, de l'altra, en les diferències en el perfil socioeconòmic del visitant. Per tant, es pretén reflectir les diferències o semblances en els perfils sociodemogràfics dels turistes entre les tres temporades turístiques, com també analitzar si hi ha diferències significatives en el seu nivell de despesa diària.

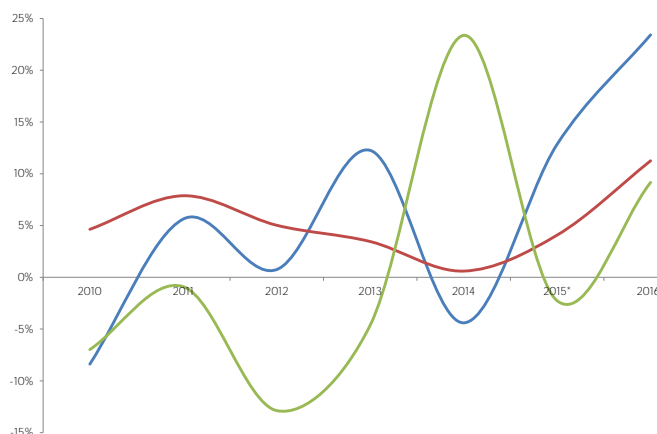
A l'hora de determinar quins mesos componen cada temporada s'ha fet de la manera següent: s'ha considerat que els mesos de temporada alta són els que històricament concentren almanco el 14% del total de turistes (del juny al setembre, ambdós inclosos), mentre que els de temporada mitjana són els que tenen un pes entre el 2% i el 10% (març, abril, maig i octubre) i, finalment, els mesos amb menys d'un 2% sobre el total anual corresponen a la temporada baixa (novembre, desembre, gener i febrer). Cal aclarir, a més, que s'ha considerat que l'any turístic comença al març (un mes de la temporada mitjana) i la temporada baixa agafa el novembre i el desembre juntament amb el gener i el febrer de l'any següent, a fi de facilitar la comparabilitat entre els diferents anys.

Les taules i els gràfics s'han extret a partir de l'explotació de les microdades del període 2010-2015 i les dades de 2016 d'EGATUR, facilitades per Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT). També s'han tingut en compte les microdades de FRONTUR per a completar l'anàlisi.

La despesa és una de les variables més importants que s'han de tenir en compte a l'hora d'analitzar la conjuntura econòmica, i encara més en una economia lligada al turisme i al sector dels serveis com és la balear. La dada anual ofereix la possibilitat de sintetitzar l'evolució de l'acti-

tat turística, però aleshores es perd la perspectiva de la distribució dins l'any. La manera com es reparteixen les principals magnituds turístiques entre les diferents temporades esdevé essencial, especialment si hi ha diferències dins l'any.

Gràfic 1. Variació interanual de la despesa turística per temporades

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT

Una primera qüestió és conèixer com ha evolucionat la despesa en el temps segons el moment de l'any. Tal com s'ha indicat anteriorment, la temporada alta es caracteritza per ser la més forta de l'any turístic, atès que es concentren més del 60% del total de visitants durant el mesos d'estiu, cosa que suposa prop d'un 70% de la despesa total. Del 2009 al 2016, la despesa en temporada alta ha presentat sempre una variació interanual positiva, però no ha estat suficient per contrarrestar l'increment de pes de la despesa en temporada mitjana que hi ha hagut en els dos darrers anys. De fet, gràcies a aquest

augment, el 2016 ha estat el primer any des del 2009 en què la despesa en temporada mitjana ha superat un pes del 27% (s'ha arribat al 28,01%), fet que significa que s'han sobrepassat els 4.000 milions d'euros de despesa. Tot això dins un any rècord tant pel nombre de visitants (15.402.788 turistes) com per la despesa total (14.550.940.000 euros). Per la seva banda, la despesa en temporada baixa ha tendit a créixer a un menor ritme que les de temporada alta i mitjana. Tot plegat, el 2016 el pes de la despesa total en temporada alta, mitjana i baixa s'ha situat en el 67,2%, 28,0%, i 4,8%, respectivament.

Taula 1. Despesa mitjana per temporades

	Illes Balears		
	Mitjanes per temporades 2010 - 2015		
	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Despesa mitjana per dia	108,65	118,66	94,77
Mida mitjana dels grups	2,06	2,26	1,73
Estada mitjana	7,74	8,52	9,02
Despesa mitjana per grup	1.732,94	2.281,37	1478,00

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT

Com és obvi, per definició, la despesa total en temporada alta ha de ser superior a la de temporada mitjana i aquesta darrera a la de temporada baixa. L'element d'anàlisi en aquest FOCUS és, en realitat, microeconòmic, tot comparant els individus en diferents moments de l'any.

Un primer element és el de la despesa mitjana per turista i dia. En aquest sentit, s'observa com la despesa diària d'un turista en temporada alta assolí una mitjana de 118,66 € en el període 2010 a 2015, una xifra que és un 9,2% superior a la de la temporada mitjana i un 25,2% a la de la temporada baixa. Com és obvi, aquesta major despesa diària està relacionada amb un major preu, d'entrada, de l'allotjament. Tanmateix, en l'objecte d'aquest FOCUS el rellevant és remarcar l'existència d'aquestes diferències. Un segon element important per determinar el nombre de pernотacions és la mida dels grups (normalment les famílies). Com es pot veure al quadre adjunt, la mida mitjana és de 2,26 en tem-

porada alta, una xifra que és un 8,9% superior a la de temporada mitjana i un 23,5% superior a la de temporada baixa. És a dir, que de mitjana els grups (o famílies) tendeixen a ser més grans en temporada alta i més petits en temporada baixa. El darrer element que determina la despesa mitjana d'una família és l'estada mitjana. El quadre ens mostra novament que l'estada mitjana és superior en temporada alta que en temporada mitjana, mentre que és inferior que la de la temporada baixa.

Tot plegat, el quadre ens il·lustra que una família (o grup) reporta una despesa mitjana en temporada alta que és un 24,1% superior que en temporada mitjana i un 35,3% major que en temporada baixa, on aquestes diferències s'expliquen en diferents proporcions pels tres components: despesa diària, estada mitjana i mida del grup. Val a dir que totes les diferències entre variables i temporades són estadísticament significatives al nivell del 0,1%.

A més de les variables que influeixen sobre la despesa total, un altre element d'interès té a veure amb les diferències entre les tres temporades en termes del perfil socioeconòmic del turista que elegeix les Illes Balears com a destinació.

Tant en temporada alta com en temporada mitjana les dones de 25 a 44 anys són les responsables de la major part de la despesa. Quant a la temporada baixa, són els homes de 45 a 64 anys els responsables de la major part de la despesa. Els responsables de la despesa a totes les temporades es caracteritzen, en general, per haver cursat estudis superiors i disposar d'un nivell de renda mitjà. A més, es troben en situació d'ocupats i es decanten per viatges curts d'1 a 7 dies, i per allotjar-se en establiments hotelers.

Si analitza'm les dades més detingudament, es pot observar que els grups d'edat de menys de 24 anys i de 25 a 44 anys incrementen significativament la seva aportació a la despesa en la temporada alta. En canvi els grups d'edat a partir dels 45 anys la disminueixen.

En referència al nivell de renda un fet significatiu és que no s'observen diferències significatives entre les diferents temporades. És a dir, el nivell de renda no condiciona l'elecció de les Balears en funció del moment de l'any. Només les rendes mitjanes-baixes semblen concentrar més despesa en les temporades més econòmiques.

Amb referència a la situació laboral, la major despesa en totes les temporades correspon a gent que té una ocupació; despesa que guanya importància en temporada alta. Ara bé, cal destacar que durant la temporada mitjana i la temporada baixa els jubilats dupliquen sobradament la contribució a la despesa amb relació

a la temporada alta.

Pel que fa als diferents tipus d'allotjament s'ha d'indicar que els turistes que decideixen anar a un establiment hotelier en temporada baixa només fan la meitat de la despesa turística total mentre que a les altres temporades aporten 20 punts més. En temporada baixa guanya importància la despesa efectuada per turistes que venen a habitatges en propietat o a cases de familiars o amics. No podem deixar d'esmentar, per ser d'actualitat, que els turistes que han escollit els allotjaments de lloguer fan el 16% de la despesa de la temporada alta mentre que baixa al 12% en les altres temporades.

Si observam el nombre de pernотacions que fan els turistes veim que hi ha variacions importants. La despesa efectuada pels turistes que fan menys pernотacions (fins a 7) guanya en importància en temporada mitjana, mentre que la despesa dels turistes que venen per un període entre 8 i 14 dies té un pes més important en la temporada alta envers de les altres. Per acabar s'ha d'indicar que la despesa feta per turistes que romanen a les illes més de 14 dies guanya molta importància en la temporada baixa.

En definitiva, aquest FOCUS mostra com hi ha diferències importants en els elements de despesa diària, estada mitjana i mida del grup (família) entre les tres temporades de l'any. En el mateix sentit, el perfil sociodemogràfic dels visitants difereix al llarg de l'any. Totes aquestes diferències, que són estadísticament significatives, assenyalen que les polítiques de desestacionalització requereixen d'especialització en la captació i que no són neutrals en termes de la despesa total aconseguida en el conjunt de l'any.

Taula 2. Despesa turística a les Illes Balears

Mitjanes per temporades 2010 - 2015			
% en columnes			
	(març a maig + oct.)	(jun a set.)	(nov. a febr.)
SEXE	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Dones	53,20%	54,90%	47,80%
Homes	46,8	45,1	52,20%
TOTAL	100%	100%	100%
EDAT	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Menys de 24 anys	6,20%	11,30%	6,30%
De 25 a 44 anys	42,9	52,70%	38,30%
De 45 a 64 anys	39,50%	30,70%	39,00%
De 65 o més	11,50%	5,30%	16,50%
TOTAL	100%	100%	100%
NIVELL DE RENDA	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Alta	6,30%	7,30%	7,10%
Mitjana-Alta	33,90%	33,80%	33,50%
Mitjana	56,00%	55,60%	54,60%
Mitjana-baixa	3,00%	2,50%	4,00%
Baixa	0,70%	0,80%	0,80%
TOTAL	100%	100%	100%
NIVELL D'ESTUDIS	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Primària o inferior	6,10%	3,90%	8,70%
Secundària (Batxiller, BUP, COU, FP)	34,90%	33,90%	30,60%
Estudis superiors	59,00%	62,20%	60,80%
TOTAL	100%	100%	100%
SITUACIÓ ACTUAL	Temporada Mitja	Temporada Alta	Temporada Baixa
Ocupat (treballant)	76,40%	81,70%	69,10%
Estudiant (Aturat, 1r treball)	3,70%	6,90%	3,90%
Jubilat (retirat)	15,00%	7,20%	19,70%
Feines de la llar	3,40%	2,60%	3,70%
Aturat (cercant feina)	1,20%	1,20%	2,50%
Altres (rendista, servei militar, etc.)	0,30%	0,30%	1,10%
No especificat	0,00%	0,00%	0,00%
TOTAL	100%	100%	100%
ALLOTJAMENT	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
Hotels	69,50%	70,50%	49,90%
Allotjaments de lloguer	12,10%	16,00%	12,10%
Habitatges en propietat	8,10%	5,20%	17,40%
Cases de familiars o amics	6,20%	4,60%	17,50%
Altres allotjaments	4,10%	3,70%	3,00%
TOTAL	100%	100%	100%
PERNOCTACIONS	Temporada Mitjana	Temporada Alta	Temporada Baixa
D'1 a 7 dies	63,80%	56,50%	52,00%
De 8 a 14 dies	26,10%	34,30%	22,30%
Més de 14 dies	10,10%	9,10%	25,60%
TOTAL	100%	100%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBestat

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ OCUPACIÓ I ECONOMIA